

Vlada Crne Gore je izgradnju HE na Morači prihvatila je kao razvojni projekat različitim strateškim dokumentima, međutim ovaj projekat je jedan od najneprihvatljivijih energetskih projekata u Crnoj Gori od strane, domaće, međunarodne i laičke javnosti, smatraju u nevladinog organizaciji Green Home.

Prema saopštenju Ministarstva ekonomije Vlada će, na osnovu interesovanja investitora, donijeti odluku o tenderskom procesu u vezi sa izgradnjom hidroelektrana na Morači, tako da je jasno da je Vlada ozbiljna u namjeri da trajno devastira prirodu i sa tom činjenicom moraju biti upoznati građani Crne Gore, naročito Podgorice odnosno cjelokupne zetske ravnice, čiji su stanovnici usko povezani i zavisni od rijeke Morače i Skadarskog jezera. Ministarstvo ekonomije želi da implementira neodržive planove izgradnje četiri visoke hidroelektrane na rijeci Morači, zasnovane na tehnološki, ekološki i društveno zastarjelim planovima i nerealnim projekcijama. Godinama unazad ignorišu se mišljenja brojnih međunarodnih i crnogorskih NVO, nezavisnih eksperata i univerzitetskih profesora o ozbiljnim društveno-ekonomskim posljedicama na život lokalnog stanovništva, jedinstveni biološki diverzitet sliva Morače i Skadarskog jezera, do kojih bi došlo u slučaju primjene postojećeg plana. Osjetljivim ptičijim i ribljim vrstama od kojih većina ima međunarodni značaj, kao i ekosistemima Skadarskog jezera sa izgradnjom ovih hidroelektrana prijeti trajni nestanak, zbog čega je „zeleno“ imenovanje ovakvog neodrživog plana pod velikim znakom pitanja. Projekat brana na Morači se analizom WWF iz 2013. godine, našao među 10 najkontroverznijih hidroenergetskih objekata globalno pored onih na rijeci Mekong u Aziji, Omo u Africi.

Podsjećamo da su WWF, Green Home, MANS i SEE Change net uradili nezavisnu reviziju strateške procjene uticaja na životnu sredinu Strategije razvoja energetike kojom se potvrđuje da Strategija energetike obiluje nedostatkom ulaznih podataka, proračuna, nerealnih prognoza, lokacija i sl. pa ipak daje neosnovano pozitivne projekcije za megalomanske projekte zasnovane na prevaziđenim i neodrživim tehnologijama, među kojima je izgradnja serije hidroelektrana na Morači.

Nakon neuspješnog pretkvalifikacionog tendera za davanje koncesije za HE na Morači ali i biodiverzitetskih istraživanja koja su rađena za potrebe WWF i Green Home, civilno društvo je još uvjerenije da se projekat na Morači mora konačno i ozbiljno preispitati, posebno uzimajući u obzir i novi Zakon o zaštiti prirode Crne Gore, koji uređuje ustanovljavanje područja ekološke mreže Natura 2000, za koju uslove ispunjava ne samo Skadarsko jezero, nego i rijeka Morača.

Naime, prema studiji „Procjena uticaja izgradnje brana na Morači na ptice kanjona Morače i Skadarskog jezera“ 2008. godine je kroz intezivna istraživanja u kanjonu Morače

registrovano 115 vrsta, što sa kanjonima Mrtvice i Male rijeke predstavlja 42% ukupnog broja vrsta koje gnijezde u Crnoj Gori, od čega većina ima neki vid ili nacionalne ili međunarodne zaštite: 32 se nalaze na Aneksu I Ptičje direktive, 71 vrsta je sa SPEC liste EU, 23 vrste su sa Emerald spiska, 108 vrsta su sa aneksa Bernske konvencije, 45 su sa aneksa Bonske konvencije, 14 vrsta je na CITES konvenciji, a 7 vrsta pripada AEWa ugovoru.

Morača premašuje ukupnu ornitološki vrijednost za 23 vrste u odnosu na NP Lovćen, dok registruje i 1600 biljnih vrsta što je za 100 više nego u istom nacionalnom parku.

Drugim riječima, ornitološke vrijednosti kanjona Morače zaslužuju dezinaciju Područja od međunarodnog značaja za boravak ptica u Crnoj Gori (IBA) koja je osnova za upostavljanje područja posebne zaštite (SPA) u Natura 2000 ekološkoj mreži Crne Gore. Ovim bi se zaokružila zaštita Skadarskog jezera kao ključne biodiverzitetne tačke Crne Gore i nacionalno i međunarodno zaštićenog područja (RAMSAR, IBA, EMERALD).

Crna Gora kao zemlja kandidat za članstvo mora već sada planirati primjenu EU regulative na koju se obavezala. Plan izgradnje HE na Morači ignoriše preporuke i ekološke propise EU, naročito Okvirne Direktive o vodama koji se odnose na obavezu očuvanja dobrog ekološkog statusa voda, Direktive o staništima, Direktive o pticama koje zahtijevaju da države izbjegavaju projekte koji bi mogli dodatno ugroziti kvalitet životne sredine i slatkovodnih ekosistema - osim ukoliko su oni od vitalnog nacionalnog značaja, što Vlada uz sve napore do danas nije uspjela dokazati.

Kanjon rijeke Morače treba da se valorizuje na drugačiji način, onaj koji će obezbijediti istovremeno kako dobit za lokalno stanovništvo tako i očuvati prirodne i kulturne vrijednosti područja. Kako bi skrenule pažnju domaće i međunarodne javnosti na održiva alternativna rješenja za rijeku i njene resurse, Green Home će u saradnji sa organizacijama WWF, Riverwatch, Euronatur, Patagonija i Leeway organizovati krajem aprila događaj za podizanje svijesti građana pod nazivom "Balkanska riječna tura". Ova tura će obuhvatiti kajakaške aktivnosti na Morači i Tari, dok će se na nekoliko zaustavnih dionica na obje rijeke održavati edukativne radionice i prezentacije riječnih potencijala. Svi zainteresovani građani biće blagovremeno pozvani da se priključe događaju.

izvor: cdm.me